

ར་བ་ཁུལ་བོད་ལྷགས་སྒྲན་ཅིས་ཁང་བོད་སྒྲན་ཞིབ་འཇུག་སྤྱི་ཡི་གསོ་རིག་དཔེ་ཚོགས།

འཆོ་བྱང་གཞིན་ཅུའི་འཇུག་རིགས།

གསོ་བྱ་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་སྒོར།

མི་ཁྲིན་ཏང་དེ་བཙུགས་པ། མི་ཁྲིན་མི་འགས་དཔེ་རྒྱན་ཁང་།

༄༅། བོད་ལུགས་གསེབ་རིག་པའི་དོན་བསྐྱེས་པ་
འཆོ་བྱེད་གཞིན་རྒྱུ་འཇུག་རིགས་
ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས།

གསེབ་བྱེད་ལག་ལེན་གྱི་སྒྲིབ་གཙོ་བོར་བརྗོད་པ།

སྒྲིབ་ཆ།

རྩ་བ་སྐལ་ལོས་བརྩམས།

སེཾ་ཁྱོད་ཏང་དེ་བཞུགས་པ། སེཾ་ཁྱོད་མི་རིགས་དཔེ་ཁྱུན་ཁང་།

图书在版编目(CIP)数据

实用藏医药学概要:藏文/尕尔科著. -成都:
四川民族出版社,2009.12(2013.6重印)
ISBN 978-7-5409-3787-4

I:实… II. 尕… III. ①藏医-概论-藏语②藏药-概论
藏语 IV. R291.4

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2008)第 017242 号

实用藏医药学概要(下册)

尕尔科 著

责任编辑	嘎尔玛泽朗
封面设计	嘎尔玛泽朗
出版发行	四川党建期刊集团·四川民族出版社 (成都市三洞桥路12号 邮政编码:610031)
印 刷	成都蜀通印务有限责任公司
版 次	2008年2月第1版
印 次	2013年6月第3次印刷
成品尺寸	210mm × 148mm
印 张	9.25
字 数	319千
书 号	ISBN 978-7-5409-3787-4
定 价	28.00元(上、下册)

རང་བཟུལ་བོད་ལུགས་སྐྱེ་ཅིས་ཁང་། བོད་སྐྱེ་ཞིབ་འཇུག་སྤེལ་
གསོ་རིག་དཔེ་ཚོགས་ཀྱི་འགོ་བློན་ཚན་ཚུང་།

སློའདི་ས། ཡེ་ཤེ་བསྐྱེད་འཛིན་དོན་གྱུ་བ།

ཅུ་ལྟ་བུ་། ཡོན་ཏན་མགོན།

ཅུ་ལྟ་བུ་གཞོན་པ། བསོད་ནམས། བཀའ་ཤིས་དོན་གྱུ་བ།

ཁོངས་མི། (ཀ་མད་ལྟར) སྐལ་ལོ། ཅན་ཤན་ཉིང་། རྩོམ་སྒྲིལ་མ།

དཔལ་རྒྱལ། དབང་གསལ།

四川省阿坝州藏医院、藏医药研究所

系列丛书领导小组

顾 问：旦科

组 长：杨德贵

副组长：索郎 扎西东智

成 员：（按姓氏笔画）王章 尕尔科

华尔江 夺机卓玛 蒋学良

འཆོ་བྱེད་གཞོན་ཅུའི་འཇུག་རོགས།
སྤང་ཆ། གསོ་བྱེད་ལག་ལེན་གྱི་སྐྱོར།

དཀར་ཆག

ལེ་ཆོན་བཅུ་གཅིག་པ། བོད་ལྷགས་སྤན་གྱི་རྒྱས་པ་བཤད་པ།
.....(1)

དང་པོ། སྦྱིར་བཤད་པ།(1)

གཉིས་པ། བྱི་བྲག་རྒྱ་བཤད་པ།(13)

ལེ་ཆོན་བཅུ་གཉིས་པ། རྩོ་སྤན་འབྲུ་སྦྱབ་གྱི་ཤེས་བྱ་མདོ་ཅན་
བརྗོད་པ།(36)

དང་པོ། ཐོག་མར་ལྷ་བའི་གཏམ།(36)

གཉིས་པ། སྤན་སྦྱབ་པ་པོའི་དག་སྤང་འདྲེན་པ།(38)

གསུམ་པ། ལག་ལེན་བྱེད་པར་བའི་ཤེས་བྱ་བསྟན་པ།(40)

བཞི་པ། བཟུག་བསྟུ་པ།(68)

ལེ་ཆོན་བཅུ་གསུམ་པ། ཉིར་མཁོའི་ལག་ལེན་ཁ་ཤས་ཚྭགས་
སྤྱ་བསྟུས་ཉི་བསྟན་པ།(71)

དང་བོ། འདུལ་སྐྱོང་སྒྲིབ་ཀྱི་དག་མཚན་དང་ཉིས་པ།(72)

གཉིས་པ། འདུལ་སྐྱོང་སྒྲིབ་ཀྱི་ལག་ལེན།(75)

༡. ཞི་བྱེད་སྐབས་ཀྱི་དུག་འདྲོན་བཤད་པ།(75)

༢. སྐྱོང་བྱེད་སྐབས་ཀྱི་དུག་འདྲོན་བཤད་པ།(116)

༣. བཅུད་ལེན་སྐབས་ཀྱི་དུག་འདྲོན་བཤད་པ།(120)

༤. རྩ་ཚའི་སྐབས་ཀྱི་དུག་འདྲོན་བཤད་པ།(123)

༥. བྱེད་པར་ཀྱི་ལག་ལེན་ཁ་ཤས།(126)

གསུམ་པ། མཇུག་བསྟུ་བ།(133)

ལེ་ཆན་བཅུ་བཞི་བ། རྒྱན་བཀོལ་སྒྲན་སྐྱོང་སྐྱོགས་བསྐྱེགས།
.....(135)

རྒྱན་བཀོལ་སྒྲན་སྐྱོང་སྐྱོར་ཀྱི་དཀར་ཆག(285)

ལེ་ཆན་བཅུ་གཅིག་ལ། བོད་ཡུགས་སྐྱན་
གྱི་རྒྱས་པ་བཤད་ལ།

འདིར་སྤང་བར་བྱ་བ་བོད་ཡུགས་སྐྱན་གྱི་རྒྱས་པ་བཤད་པ་ལ་སྦྱི་……
དང་བྱེ་བྲག་གཉིས་ཏེ།

དང་བོ་སྦྱི་བཤད།

༡. ཟས་སྦྱང་གི་འཆོ་བའི་ཉམས་སྦྱང་ལས་
ཕན་རྒྱས་ཞེས་པའི་བ་སྦྱང་བྱུང་བ།

གངས་རིའི་མུ་འབྲུང་གིས་ཡོངས་མུ་བསྐྱོར་བའི་བསེལ་ལྷན་ཁ་བ་……
ཅན་ཞེས་འཇམ་སྤིང་ནོར་འཛིན་གོ་ལའི་སྦྱི་གཙུག་ལྷར་མཐོ་བའི་ཡུལ་གྱི་
འདི་ལ་སྦྱ་འདོད་རྒྱལ་གྱིས་བཏགས་མིང་བོད་ཅེས་སྦྱགས་ཀྱན་ལ་སྦྱན་……
པར་བྲགས་ཤིང་། གནས་མཆོག་དེ་ན་ལོ་མང་བོའི་སྡོན་ནས་ས་ཁམས་
གྱི་ཆགས་རིམ་ལ་འཕོ་འགྱུར་དང་། ཁོར་ཡུག་ལ་འགྱུར་སྡོག་མང་དུ་
བྱུང་བའི་རིམ་པར་བརྒྱད། ཅི་ཤིང་དང་སྦྱེ་དངོས་རིགས་གྱིས་ཀྱན་ནས་
ཡུག་ཅིང་སྦྱོག་ཆགས་ནམ་པ་སྦྱ་ཆོགས་འཆོ་གནས་བྱེད་བྱུང་བའི་སྡོངས་
ཆེན་པོ་ཞིག་དུ་མངོན། དེ་རྗེས་དུས་ངེས་ཅན་ཞིག་གི་སྐབས་ཅམ་ནས་

སྤྱི་དང་ཐག་སྤྱོད་འདུས་པ་ལས་ཐོད་མི་རིགས་ཀྱི་ཐོག་མའི་མི་རྒྱུད་.....
 བྱུང་བ་དང་། དེ་དག་རིམ་བཞིན་འཕེལ་ཞིང་རྒྱས་པ་ལས་མཐར་ཐོད་
 མི་རིགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་འདི་བྱུང་བ་དག་ནི་ལོ་རྒྱུས་མང་དག་ཅིག་ཏུ་གསལ་
 བ་ལྟར་དང་། དེ་དག་གིས་གདོད་མའི་རྒྱས་སྐབས་ཙམ་ནས་རང་བྱུང་
 ཁོར་ལྷག་ལ་འཐབ་ཚྩད་དང་། ལག་ལེན། ཉམས་སྦྱང་སོགས་ལ་
 བརྟེན་ནས་རང་གི་འཆོ་བའི་དགོས་མཁོ་དང་བསྐྱུན་པའི་སྤྱད་ཐབས་.....
 མང་པོར་བརྒྱུད་དེ། མིའི་ཆོ་སྤྱོད་གི་འཆོ་གནས་ལ་ཕན་པའི་ཐབས་
 ཤེས་ཙམ་རེ་རྟོགས་པ་མ་ཟད། དེས་མི་རྣམས་ཀྱི་འཆོ་བ་ལ་མཐུན་སྦྱོར་
 དེས་ཅན་ཞིག་བྱེད་ཐུབ་ཡོད་པར་མངོན། ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། དེང་སང་
 རང་རེ་ཐོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ཁ་ཤས་ནས་རང་རིགས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་ལྡན་པའི་མི་
 བཅོས་རྩོམས་སོགས་ཀྱི་གནའ་རྫས་རྙིང་བ་མང་པོ་ཞིག་ས་འོག་དག་.....
 བཞུགས་པ་ལས་ར་སྤྱོད་བྱེད་ཐུབ་པ་དང་། ཆོན་རིག་དང་ལོ་རྒྱུས་སྤྱོད་
 བའི་དབང་པོ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་དབྱུང་ཞིབ་ཀྱི་འབྲས་བུ་གཅིག་མཚུངས་...
 ལུ་ལྷུར།

དེ་ནས་རིམ་གྱིས་མི་རྣམས་ཀྱི་སྤོ་རིག་ཡར་རྒྱས་ཀྱི་འགྲོས་དང་.....
 བསྐྱུན་ནས་མི་བཞོལ་སྤྱོད་ཀྱི་ཐབས་ཤེས་རྟོགས་པ་དང་། ལུས་པོ་གྲང་བ་
 དང་བསེལ་ཟས་བསྐྱེད་པ་སོགས་ལས་མ་ལྷུ་བ་བསྐྱེད་པ། དེ་ལ་གོས་
 བཞོ་ཞིང་རྩོ་བའི་ཟས་སྐྱམ་གྱིས་ཕན་པར་བྱེད་པ་དང་། དེ་བཞིན་མི་
 ཉིས་གསུང་བ་ལས་ཆ་བ་བསྐྱེད་ཅིང་། དེར་བསེལ་སར་བསྐྱེད་པ་

སྐགས་ཀྱིས་ཕན་པ་བྱུང་བའི་གནས་ལྷགས་རྟོགས་པ་མ་ཟད། རྒྱ་མཚན་
དེ་ལ་དཔགས་ནས་ནད་རིགས་གཞན་དག་ལ་སྔོན་འགོག་དང་། འབྲོང་
བཞུན་གྱི་བྱ་བ་འགའ་རེ་སྟབ་རྒྱས་པར་གསལ་པོར་རྟོགས་སྟབ།

ལོ་རྒྱུས་སྒྲ་བའི་དབང་ལྷག་ཆེན་མོ་དགེ་བྱམས་པ་འཕྱིན་ལས་གྱི་.....
བོད་གྱི་གསོ་བ་རིག་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་པ་ལས། འཇིག་རྟེན་འདིར་མི་
ཆགས་པ་ནས་གདོད་མའི་སྤྱི་ཚྭ་སྐབས་སུ་བཟའ་བརྟུང་ལོངས་སུ་.....
སྤྱི་རྒྱ་ནི་རགས་པའི་ཁ་ཟས་ཁོ་ན་ཡིན། དེའི་དབང་གིས་མི་ཚོ་ལ་མ་
ལྷ་བའི་ནད་ཕྱག་རྒྱ་ནི་ཤིན་ཏུ་མང་བ་དང་། རྗེས་སུ་མི་རྒྱུས་ཀྱིས་མེ་
བཀོལ་སྤྱི་ཐབས་ཤེས་རྟོག་རྗེས་མ་ལྷ་བའི་ནད་རིགས་ཡོང་རྒྱར་སྔོན་
འགོག་སྟབ་པ་མ་ཟད། རྒྱ་ཁོལ་བསྐྱེད་བའི་ལག་ལེན་ཤེས་རྗེས་ལྷག་
པོར་དྲོད་བསྐྱེད་པ་དང་། ཁ་ཟས་ལྷ་བའི་བ། དེ་མིན་ནད་རིགས་
གཞན་དག་ལའང་ཕན་པར་བརྟེན་སྒྲན་གྱི་ཐོག་མ་རྒྱ་བསྐྱེད་ཡིན་པའང་
ངལ་ཚོལ་མི་དམངས་ཀྱིས་ནད་རིགས་དང་འཐབ་ཚད་བྱས་པའི་ལག་.....
ལེན་ཁོ་ན་ལས་བྱུང་བའོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་དང་། དེ་བས་ན་
སྐབས་དེ་ནས་བཟུང་ཟས་སྒྲིམ་སྐགས་ཀྱི་ཁམས་ལ་ནད་རིགས་གསོ་.....
བཅས་དང་། སྔོན་འགོག་བཅས་སྟབ་པའི་རྒྱལ་པ་ཞིག་ཡོད་པ་གསར་
རྟོགས་བྱུང་ཞིང་། དེ་ནི་གསང་བ་མངོན་གྱུར་གྱི་ཡང་དག་གཏན་ཆོག་
ཏུ་ངེས་པར་བརྟེན། རང་བྱུང་ཁམས་དང་། མའི་རིགས་ཀྱི་སྤྱི་ཚྭ་སྐབས་
འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་འགོས་དང་བསྐྱེད་ཏེ་ཡུན་རིང་པོའི་བར་ནད་རིགས་དང་

འཐབ་ཚྭ་མང་དུ་བྱས་པར་བརྟུང་། ཟས་དང་སྦྱོང་ལམ་ལ་ནད་སེལ་
བར་བྱེད་པའི་རྒྱས་པ་ཤུན་ཤུམ་ཆོགས་པ་དང་ལྷན་པ་ཤེས་པས་འདིར་...
བརྗོད་པར་བྱ་བའི་རྒྱས་པ་ཞེས་པའི་རིག་ལམ་དེའི་གཞི་གྲུབ་པར་བྱུང་...
བ་ཡིན།

༡. རྗེས་ཀྱི་ཁམས་ལ་ཡོད་པའི་རྒྱས་པ་གསར་རྟོགས་བྱུང་བ།

དེ་རྗེས་ཐོད་རྗེ་གཉའ་བྲི་བཅན་པོའི་སྐབས་ཚམ་ལ་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་.....
ཁོད་ན་དུག་སྦྱར་གྱི་ལག་ལེན་དང་། དེའི་སྤྱད་ཐབས་སོགས་མང་དུ་
དར་བར་མངོན་ལ། དུས་མཚུངས་སུ་དེའི་གཉེན་པོ་སྤྲན་གྱི་སྦྱར་བ་
དང་། བཅོས་ཐབས་ལག་ལེན་དང་བཅས་པ་ལྟ་ལག་ཆང་བཞིན་ཡོད་
པར་མངོན། གང་ལགས་ཤེ་ན། རྗེ་གཉའ་བྲི་བཅན་པོ་བྲིས་འཁོད་
ཁར་དོགས་པ་དུག་ཡོད་པ་དེ་བཏོན་པའི་ནང་ཆན་ལྷ་བ་ནི། དུག་ཡོད་
དམ་ཞེས་གསུངས་པར། ཕྱི་བས་ལྟ་སྐར་མ་འོད་ལྡེ་ཞེས་པའི་ཤེས་པ་
ཅན་དེས། ཐོད་འདིར་དུག་ལ་སྤྲན་ཡོད་ཅེས་ཐུགས་ཐག་ཆོད་པའི་སྒྲི་
ནས་ལན་གསུངས་པའི་སྒྲིར་སྤྲན་པོ་བཀའ་ཐང་དུ་གསལ་བར་ལྟར་དང་།
དེ་དུས་རང་རང་གི་འཛིན་སྐྱོགས་ཀྱིས་གཞན་ལ་གཞོད་འཆོ་གཏོང་བར་...
དུག་གི་སྦྱར་བའི་རྒྱས་ཤུགས་ལག་ལེན་བྱེད་ཐུབ་པར་མ་ཟད། དུག་
སེལ་སྤྲན་གྱི་སྤྱད་ཐབས་རི་བཞིན་དུ་ཤེས་པ་ལ་གཞིགས་ན། སྐབས་
དེའི་དུས་སུ་ཐོད་མང་ཆོགས་ཀྱིས་སྐྱེ་དངོས་སོགས་རྗེས་ཁག་ཅིག་ལ་ནད་

རིགས་གསེབ་པའི་རུས་མཐུ་ཐུན་མིན་བྱད་པར་བ་སོ་སོར་མཆིས་པ་དག་...
རྟོགས་ཟིན་པར་མངོན།

༩. བྱི་སྦྱོད་སྒྲན་གྱི་རུས་པ་གསར་ཏུ་རྟོག་པ།

གཞན་ཡང་སྦྱི་ལོའི་སྦྱོན་ལོ་བརྒྱ་ཡས་མས་སུ་ཞིང་འབྲོག་ཐོན་སྦྱོད་...
ཡར་རྒྱས་ཡོང་བའི་བརྒྱད་རིམ་ལས་ནས་བཙོས་ནས་ཆང་པབ་པ་དང་།
འོ་མ་དགྲོགས་ནས་མར་བརྟོན་ཐབས་ཤེས་རྗེས་རིམ་གྱིས་ཆ་གསར་བར་...
སྤངས་འཛིབ་བྱེད་པ་དང་། མར་ཁྱ་བལྟས་ནས་ཁྲག་རྒྱན་གཙོད་པའི་
ཐབས་ཤེས་གསར་ཏུ་བྱུང་བའི་། དེར་བརྟེན་བྱི་སྦྱོད་གྱི་སྒྲན་རྣམས་
རྣམས་ཐད་ཀར་བྱི་ནས་བདེ་སྦྱོད་བྱས་ན་སྒྲན་རུས་བྱད་པར་ཏུ་ཐོན་པ་...
བཅས་གསལ་རྟོགས་བྱུང་ཡོད་པེས་རེད། དེ་དག་ལ་གཞིགས་ན་ང་ཚོ་
ཐོད་གྱི་གསེབ་པ་རིག་པའི་བྱི་ནད་སྒྲན་བཙོས་གྱི་ལོ་རྒྱས་དེ་པལ་ཆེར་(
ཐོད་རྗེ་གྱི་གུམ་བཙན་པོའི་སྐུ་དུས་ཙམ) སྐབས་འདི་ནས་འགོ་བཟུང་
བ་མ་ཟད། དེ་དག་གིས་ང་ཚོའི་བྱི་ནད་སྒྲན་བཙོས་གྱི་སྦྱོགས་ལ་ཆང་
གཞི་བརྟན་པོར་བཞག་པར་གདོན་མི་ཟ། དེ་ནས་བཟུང་སྦྱེ་རྣམས་གྱི་བྱེ་
བྲག་སོ་སོའི་རང་བཞིན་གྱི་བྱད་པར་ལས། ལ་ལ་ཁོག་སྒྲན་ཏུ་བསྟེན་པ་
དང་། རེ་འགའ་ལུས་པོའི་བྱི་ནས་བསྐྱུ་བྱག་སོགས་གྱི་སྦྱུད་ཐབས་གྱིས་
བསྟེན་པ་སྦྱེ་གང་ལའང་རང་རང་གི་བྱད་ཆས་ལྟར་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་.....
པའི་རུས་པ་བྱད་པར་བ་རེ་ཡོད་པ་གསར་རྟོགས་བྱུང་བར་མངོན།

༤ རིམས་འགོག་དང་དཔུང་བཅས་ཀྱི་ཐབས་ལམ་བྱུང་བ།

དེ་རྗེས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ཉེར་བརྒྱད་པ་(ཁྱི་ལོ་༢༥༥- ༣༧༥)ལྟ་
ཆ་ཆ་རིའི་སྐབས་སུ་རྒྱ་གར་ནས་སྤོང་པ་བི་བྱི་དགའ་བྱེད་དང་། བི་ལྷ་
དགའ་མཛེས་ཞེས་པ་གཉིས་བོད་ཏུ་ཐེབས་ཏེ་འགྲོ་དོན་རྒྱ་ཆེར་སྤོང་བ་
དེས་རྒྱལ་བོ་རབ་ཏུ་དབྱེས་ཏེ་རང་གི་སྤྲུལ་མ་ལྷ་ལྷུ་མ་ཡིད་ཀྱི་རྩལ་ཆ་.....
ཞེས་པ་འང་སྤོང་པ་བི་བྱི་དགའ་བྱེད་ལ་བཅུན་མོར་སྤྱལ། བམ་ཞིག་གི་
ཆེ་སྤྲུལ་ཏུང་གི་མོར་ཅོག་ཅན་བྱ་བ་འབྲུངས་ཤིང་དེ་ཉིད་ཀྱིས་ཡབ་ཀྱི་.....
ཏུང་ནས་འཆོ་བ་ཟས་ཀྱི་མདོ། སྦྱར་བ་སྤོང་ཀྱི་མདོ། གཏར་བསྐྱེག་
དཔུང་ཀྱི་མདོ། མ་ཆས་བཟོ་བའི་མདོ་སྤྲུལ་གསོ་དཔུང་ཀྱི་གཞུང་
ལྷགས་ཏུ་མར་སྦྱངས་པའི་ཙལ་རྩོགས་ཤིང་སྤོང་པ་མཁས་པར་གྱུར་ཏེ།
རྒྱལ་བོ་རང་ཉིད་(ལྷ་མོ་མོ་རི)ཀྱི་སྤོང་པ་ཏུ་དབང་བསྐྱར་བར་བྱགས།
(ལོ་རྒྱུས་སྟེང་གི་སྤོང་པ་དང་བོ་ཡིན)

ལྷག་པར་ཏུ་བོད་རྒྱལ་སྤོང་པ་འབྲོང་གཉན་ལྷེ་ལུར་ས་གདོན་.....
ཀྱིས་ཟིན་པར་རྒྱལ་རྒྱུད་ཕྱི་མ་རྣམས་ལ་མི་འབྲུང་ཆེད་འཕྲོངས་རྒྱས་ཀྱི་
ཞང་མདར་གསོན་ཏུར་བྱས་པ་དང་། གཞན་སྤྲུལ་དགོན་པ་བཟུལ་ལ་
ཞའི་སྤོང་པས་གསེར་སྦྱར་ཀྱིས་མིག་ཕྱེ་བ་སྤྲུལ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་སུ་.....
གཞིགས་ན། བོད་རྒྱལ་སྤོང་བཅན་ཀྱི་སྦྱར་མ་འབྲུངས་རྩོན་ནས་བོད་ལ་
གསོ་དཔུང་རིག་པའི་གཞུང་ལྷགས་ཡོད་པ་མ་ཟད། རིམས་ནད་འགོས་

མཆེད་ཀྱི་རང་བཞིན་དང་། དེའི་འགོག་བཅས་ཀྱི་ལག་ལེན་ལ་སོགས་
 པའི་གསོ་ཐབས་གཞན་ལ་སྒྲོན་མི་དགོས་པ་ཞིག་མཆིས་པར་སྒྲུབ་། དེ་
 ཡང་བྱུང་མཁའ་སྒོ་སྒོས་རྒྱལ་བའི་ཤེས་བྱ་སྤྱིའི་ཁོག་འབྲུགས་སུ་ལྟ་སོ་སོ་
 རི་སྟན་བཅན་གྱི་སྤྱི་རིང་ལ་གསོ་དཔྱད་རིག་པའི་དབུ་བརྟེན་གསུངས་པ་
 དེ་ནི། འདི་ཡན་ཆད་ལ་རིག་པའི་གཞུང་ལྷགས་ཀྱི་སྒྲོན་ནས་ནད་ཀྱི་
 གནས་ལྷགས་དང་། དེའི་ངོས་འཛིན། གསོ་ཐབས་ལག་ལེན་བཅས་ཀྱི་
 འཆད་ཉན་སོགས་མེད་པར་བསྟན་ཞིང་། སྒྲན་བཅས་ཀྱི་སྤྱིགས་རེ་ཅམ་
 གནས་པར་བསྟན་ཀྱང་ཕལ་ཆེར་དམངས་ཁྲོད་ཀྱི་དག་རྒྱུན་དང་ཉམས་་་
 མྱོང་ལག་ལེན་གྱི་རིགས་ཁ་ཤས་སྤྱིགས་བསྐྱབས་པ་འབའ་ཞིག་ཏུ་མངོན།
 འོན་ཀྱང་དེ་དག་ལའང་ཐུན་མིན་གྱི་ཕན་རུས་བྱད་པར་བ་མཆིས་པ་མ་
 ཟད། གཞུང་ལྷགས་འབྱུང་བའི་རྩ་བ་ཡིན་པ་ནི་གདོན་མི་བླ་བའོ། །
 ཡང་ན་གསུངས་སྤོལ་གཞན་ཞིག་ནི། ཨ་རྩ་ཉིས་སྟོང་ལྷག་གི་སྒྲོན་ཞིག་
 ལ། བོན་གྱི་སྟོན་པ་གཤེན་རབ་མི་བོ་ཆེའི་གདུང་སྤྱོད་རྣམས་ཀྱི་ཆེ་བ་
 དཔྱད་བྱ་བྱི་ཤེས་ཞེས་པའི་སྒྲན་པ་མཁས་པ་ཞིག་བྱུང་ཞིང་། ཁོང་གིས་
 གསོ་དཔྱད་གཞུང་ལྷགས་མང་བོ་འཆད་ཉན་དང་། འགྲོ་བ་ནད་པའི་
 དོན་རྒྱ་ཆེན་པོ་མཛད་རྒྱལ་གྱི་ཨ་རྒྱལ་གསལ་བོ་ཡོད་ཅེས་བོད་སྤྱིངས་་་་་་
 སྒྲན་ཅིས་ཁང་གི་མཁས་དབང་ཆེན་མོ་དགེ་བྱམས་པ་འཕྲིན་ལས་སོགས་་
 ཨ་རྒྱལ་སྤྱི་བའི་དབང་བོ་ཁ་ཤས་ཀྱིས་སོ། །

༥. གསོ་དབྱད་ཐམས་ཅད་ལྷགས་ཟླ་གསུམ་ཏུ་བསྟུས་པ།

བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་སོ་གསུམ་པ་ཆོས་རྒྱལ་སྤྱིར་བཏན་སྐམ་པོ་ཁོང་...
མེ་སྤང་ལོར་(སྤྱི་ལོ་༥༡༧) སྐུ་འཁྲུངས་ཤིང་། དམ་པ་གང་གི་སྤྱགས་
སྒོན་སྒྲ་ན་མེད་པའི་དགོངས་གཞིའི་མཁུན་རབ་ལ་བརྟེན་ནས་རིག་.....
གནས་སྤྱི་དང་། སྒྲོས་སུ་གསོ་བ་རིག་པའི་བསྟན་པ་འཕེལ་རྒྱལ་སུ་
གཏོང་འར་མང་གཞི་ཆེ་བཏོད་བྱས་པ་མ་ཟད། རྒྱ་ནག་སྐུན་ཅིས་ཀྱི་
གཞུང་མང་པོ་བོད་ཏུ་གདན་དྲངས་ཤིང་། སྐུན་དབྱད་ཆེན་མོ་སོགས་
རྒྱ་གཞུང་མང་པོ་བོད་ཏུ་བསྟུར། ཕྱིས་སུ་ཡང་རྒྱ་གར་དང་། རྒྱ་ནག་
སྤྱག་གཟིག་བཅས་སྐུན་པ་མཁས་པ་མང་པོ་གདན་དྲངས་ཏེ་རང་རང་...
གིས་བསྟན་པའི་གསོ་དབྱད་གཞུང་ལྷགས་དང་། དེའི་བྲད་ཆོས།
ཡོན་ཏན་བཅས་བཀའ་གྲོས་གོ་བསྟུར་གྱིས་མི་འཛིགས་པའི་མཆོན་ཆ་...
ཞེས་བམ་པོ་བརྟན་ཡོད་པའི་གསོ་དབྱད་ཀྱི་གཞུང་ལྷགས་གསར་ཏུ་.....
བཅམས་པས་རྒྱལ་བོ་ཤིན་ཏུ་དབྱེས་ཤིང་བརྟོད་བསྟགས་དང་བྱ་དགས་...
ཆོམ་པར་བྱས། ཏུས་དེར་གསོ་དབྱད་ཐམས་ཅད་ལྷགས་ཟླ་ཆེན་པོ་
གསུམ་ཏུ་བསྟུས་ནས་འཆད་སྤེལ་མཛད་ཅིང་རྒྱན་འཛིན་སློབ་མ་རྣམས་...
ཀྱིས་ངེས་པར་ཏུ་གཞུང་དེ་དག་ཁོང་ཏུ་རྒྱུད་དགོས་པར་མཛོན་ཏེ།
རྒྱལ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་སྤྲས་པ། ལྷགས་ཆེན་གསུམ་པོའི་རྒྱལ་དག་མ་རྟོགས་
ན། །སྐུན་པ་ཆེན་པོའི་གྲངས་སུ་མི་འདུ་ཉྩ། །ཞེས་སོགས་གསུངས་པ་

ལས་རྟོགས་རྒྱུ་པ་ཡིན་ནོ། །

༤. བོད་ཀྱི་གསེང་རིག་རྩུ་ལག་ཆང་བའི་གཞུང་
ཡུགས་འིལ་བོ་ཞིག་ཏུ་བྱུང་པ།

དེ་རྗེས་སྤྱི་ཚུགས་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་འགྲོས་དང་བསྐྱེད་ནས་སྤྱིགས་……
རིགས་ཀྱི་སྐྱོན་པ་མཁས་པ་མི་དགུ་བོད་ཏུ་བྱོན་ཞིང་། ཡུལ་ཡུང་ས་སར་
སྐྱོན་དཔུང་གྱི་ལག་ཅུལ་བརྒྱུད་སྤེལ་སྒྲོན་ན་མ་མཆིས་པ་ཞིག་མཛད་པར་
གྲགས། ལྷག་པར་ཏུ་ཆོས་རྒྱལ་ཁྲི་སྤྱང་སྤེལ་བཅན་གྱི་རྒྱས་སུ་རྒྱ་གར་ནག་
སོགས་རྒྱལ་ཁབ་མང་བོའི་སྐྱོན་གཞུང་ཏུ་མ་བོད་ཏུ་བསྐྱར་ཅིང་། དེ་
ལས་ཆེས་གྲགས་ཆེ་བ་ནི་སྐྱོན་དཔུང་ཟླ་བའི་རྒྱལ་བོ་སོགས་ཡིན་ལ། དེ་
དག་གི་ཁོང་ཏུ་སྤྱོད་དོས་ཀྱི་སྐྱོན་དང་། སྤྱི་ཚུགས་ཀྱི་སྐྱོན། གཏེར་
ཁའི་སྐྱོན་རིགས་བཅས་གསལ་བོར་འཁོད་ཡོད་ལ། ཏུ་ཏུང་ནད་རིགས་
སྤྱི་ཚུགས་ཀྱི་ཁམས་ལ་རྗེས་སུ་དཔག་སྟེ་རོ་དང་རྒྱུ་པ་ལ་སོགས་པའི་……
སྐྱོན་གྱི་སྦྱར་བ་མང་བོ་མཆིས་པ་སོགས་ལ་བརྟག་ན། སྐབས་དེ་དང་དེ་
དག་གི་རྒྱས་རིམ་ནས་བཟུང་སྟེ་བོད་འདིར་རྒྱལ་ཁབ་ཕྱི་ནང་གི་སྐྱོན་པ་
མཁས་ཆེན་མང་བོ་བྱོན་ཏེ། སྐྱོན་རྗེས་རེ་རེ་བཞིན་བསྐྱེད་བཅད་བཟུང་
བའི་གསེར་བཞིན་ཏུ་ཞིབ་འཇུག་གི་དཔུང་བསྐྱར་མང་ཏུ་བྱས་ནས། སྤྱོད་
དོས་དང་། སྤྱི་ཚུགས་ཀྱི་སྐྱོན་རིགས་མ་ཟད་གཏེར་ཁའི་སྐྱོན་རིགས་
རྣམས་ཀྱང་འབྱུང་བ་ལྔ་གས་བྱུང་པ་འབའ་ཞིག་ཡིན་པ་གསལ་རྟོགས་……

བྱང་ཁིང་། རུས་མཚུངས་སུ་འབྱུང་བ་དེ་དག་འདྲིན་སྟོབས་ཀྱི་ཤས་ཆེ་
 རྒྱུ་གི་དབང་གིས་རྩི་མེ་འདྲ་བ་ཐ་དད་ཏུ་བྱུང་བ་དང་། དེ་དག་ལ་
 བརྟེན་ནས་མི་སྡུམ་སོགས་རྩི་རུས་པ་དང་། རོ་བོའི་རུས་པ་སོགས་
 རྒྱུ་གི་རྒྱུ་རང་བཞིན་གྱི་གསང་བ་རྣམས་རྒྱུ་པར་གཟིགས་ཤིང་། ལག་
 མཐིལ་ཏུ་སྦྱར་ཏུ་རྒྱུ་རྒྱུ་པའི་དཔེ་ལྟར་ཏུ་བྱུང་། ལྷག་པར་ཏུ་བོད་
 རྒྱུ་གས་རྟུ་(སྤྱི་ལོ་༡༠༥) ལོར་གཡུ་ཐོག་རྟིང་མ་ཡོན་ཏན་མགོན་པོ་ཞེས་པ་
 རྟོན་ལྷང་ཏུ་སྦྱར་འབྲུངས་ཤིང་། ཁོང་ནི་རིག་གནས་སྤྱི་དང་། བྱུང་པར་
 ཏུ་གསོ་རིག་རྒྱ་མཚོའི་མཐར་སོན་ཁིང་སྟན་པའི་གྲགས་པ་ས་གསུམ་ན་
 གཡེ་བའི་དམ་པ་གང་དེ། བྱང་ཏི་རྒྱལ་མཉེས་སོགས་སྤྱི་གས་རིགས་ཀྱི་
 སྟན་པ་མཁས་ཆེན་མང་བོའི་ཚོད་པ་ལས་རྒྱལ་ཁིང་། སྟན་པ་གཞན་
 གྱིས་བཅས་རྒྱུ་གས་པའི་ནད་རྣམས་གསོས་སྟོབས་གཞུང་དང་ལག་ལེན་
 གང་ལའང་སོགས་པ་མེད་པའོ། ཞེས་པའི་སྟན་གྲགས་ཀྱི་བ་དན་
 དབྱང་ཏུ་གཡེ་བས། བོད་རྩི་བྱི་སྤྱང་ལྷེ་བཅན་གྱི་ཐུགས་དབྱེས་ཤིང་
 དད་པ་འཕེལ་བས་ན། རྒྱལ་བོ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་སྒྲ་སྟན་ཏུ་དབང་བསྐྱར་
 བར་མ་ཟད། ཆེད་བསྟོད་ཀྱི་ཕྱིར། བོད་ཡུལ་དབུས་སུ་གཡུ་ཐོག་ཡོན་
 ཏན་མགོན། བོད་ཀྱི་རྩི་འབངས་བསོད་ནམས་དཔལ་ཏུ་བྱུང་། ཞེས་
 པ་སོགས་ཀྱི་བཀའ་ཡང་བསྟུལ་བར་གྲགས། རྒྱལ་བོའི་སྒྲ་དབྱེད་པོ་ཏི་
 སྤྱག་པོ་ཞེས་པའི་སྟན་གཞུང་གྲགས་ཆེ་བ་དེའང་སྐབས་འདིར་བྱུང་བ་
 ཡིན། རྩི་གཡུ་ཐོག་པ་ཆེན་པོ་དང་སྤྱི་གས་རིགས་ཀྱི་སྟན་པ་ཆོས་པན་

ཚུན་དྲི་བ་མཛད་སྐབས་རྗེས་ཞུས་ནས། གསོ་བ་རིག་པའི་བཀའ་བབས་
 ཚུལ་སྐྱོར་དང་། གསོ་དབྱུང་ཡན་ལག་བརྒྱད་པ་དང་། ཉན་ཡན་ལག་
 བརྒྱད་པ། སྐུན་ཡན་ལག་བརྒྱད་པ་སོགས་ཀྱི་དྲི་བར་འབྲེལ་བཤད་
 གསལ་བོར་གསུངས་པས་སྤྱོད་རིགས་ཀྱི་སྐུན་པ་དགུ་སོགས་ངོ་མཚར་...
 རྒྱུས་ཏེ་བསྐྱེད་བརྗོད་ཀྱི་ཆེད་བསྟོད་མང་དུ་སྤྱུལ། སྐབས་དེའི་རིང་ལ་
 རྗེ་གཡུ་ཐོག་པ་ཆེན་པོས་རང་ཅག་བོད་ཀྱི་མི་རབས་སྤྲུལ་མས་གསར་.....
 བསྐྱེད་གནང་བའི་གཞུང་ལུགས་སོ་སོས་མང་གཞི་བྱས་ཏེ། རྒྱ་གར་
 དང་། བལ་ཡུལ། རྒྱ་ནག་ཁ་ཆེ། རྩོམ་སོགས་ཀྱི་གསོ་རིག་གི་ཕུན་
 བློ་ཆོགས་པའི་ཉིང་ཁུ་སྤྱོད་བསྐྱེད་ཀྱིས་རྒྱུད་བཞི་ཆ་ལག་ཁ་སྐྱོང་དང་
 བཅས་པ་སོགས་གསོ་དབྱུང་ཀྱི་གཞུང་མང་པོ་བཅུ་མས་པའི་རྒྱབ་སྐྱོར་ཆེན་...
 ཀྱི་མཛད་རྗེས་ཆེན་པོ་བཞག དེས་ཆོས་རྒྱལ་ཁྲི་སྤྱོད་ལྟེ་བཅན་ཤིན་ཏུ་
 དཀྱིས་ཏེ་སྤྱོད་པ་འབྲེལ་ཚད་དོན་ལྡན་གཡུ་ཐོག་པ། སྐུན་པ་ཆེ་མཆོག་
 གཙོ་བོ་རྒྱལ། རྒྱུད་པར་གསོ་དབྱུང་བསྐྱེད་པ་སྤེལ། བཀའ་དྲིན་ཆེ་འོ་
 གཡུ་ཐོག་པ། ཁྲིས་བསྟོད་བསྐྱེད་ཀྱི་བཀའ་གནང་ཞིང་། དུགས་
 ཀོང་ཁྱུང་གསུམ་བྱ་དགར་བསྐྱེད་པར་གྲགས།

རུས་དེ་ནས་བརྒྱུད་བོད་མི་རིགས་རང་ཉིད་ཀྱི་རྒྱུད་ཆོས་ལྡན་པའི་...
 གསོ་དབྱུང་རིག་པ་དེ་དེ་བས་བརྒྱུད་རིམ་ལྡན་ཞིང་བརྗོད་དོན་ལྟེ་ལག་...
 ཆང་བའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱིས་བོ་ཞིག་(རྒྱུད་བཞི་ཆ་ལག་དང་བཅས་པ)ཏུ་
 གྲུབ་ཐུབ་པར་བྱུང་། རྒྱུས་སྤྱོད་མི་བརྒྱུད་ཀྱི་སྤྱོད་མའི་སྤྱོད་འབྲེལ་དང་།